

Chagall'ın Resimlerinde Yapıt-İzlek İlişkisi

Şemsettin EDEER

Yard.Doç.,

Anadolu Üniversitesi,

Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü,

Öğretim Üyesi

Her sanat yapıtı, sanatçısının kendi öz yaşam öykülerinin izlerini taşır. Bu izler, sanatçının kendi sanat anlayışı ve deneyimleri çerçevesinde sanat yapıtına farklı biçimlerde yansır. İzlek-yapıt ilişkisini sanatçının yaşamı ile yapıtı arasındaki ilişkileri olarak gören Jean Paul Weber, Domanies Thématisques adlı yapıtında "bir yazarın/sanatçının belleğinde çocukluk anılarının bıraktığı izi, izlek olarak algılarız. Bu anı veya izleksel anı her zaman bilinçsiz değildir. Buna karşılık sürekli var olan şey, izleğin yapıtla olan ilişkisi-dir" (Akt. Sivri, 1999, s.123), şeklinde belirtmektedir. Bir sanatçıyı izleksel olarak çözümleyebilmek, belirli anıların sanatçı üzerindeki kalıcılığını araştırmayı ve edinilen bulgulara göre yapıtlarıyla karşılaştırmayı içerir. Bu karşılaştırmayı yaparken, yapıt üzerindeki simgesel anlatım değeri taşıyan betimlemeler ve bunların anlatım özelliklerinin de belirlenerek yapıtın bütünü içerisinde izleksel olanla örtüşecek şekilde gerçekleştirilmesi gerekir. Bu çalışmada Chagall'ın yaşamı ve yapıtlarındaki imgelerle olan ilişkisi ele alınmıştır.

Chagall'ın resimlerinde, kendi yaşamı ve sanatsal üretimi arasındaki ilintiyi hemen hemen her yapıtında görmek olanaklıdır. Görünen dünyayı yansıtmaktan çok düşsel bir gerçeği yakalama endişesinden kaynaklanan Chagall'ın resimleri, kendi yaşam deneyimlerinin izlerini taşır. Yaşamın tutkularını, özlemlerini ve bunların bilinçaltında bıraktığı duyguları ve içsel coşkuları dile getirirler. Çocukluğunun geçtiği küçük Yahudi köyü onda oldukça önemli izler bırakmıştır. Çocukluk ve gençliğinde yaşamış olduğu yerlerin

manzaralarıyla, insan ve doğa arasındaki ilişkiler onun resimlerinin izlerini oluşturur. Katı bir Yahudi ortamındaki yaşamın ona verdiği dinsel ruh ve köy yaşamı anıları, tüm yapıtlarında belirleyici bir rol oynamıştır (Richard, 1991, s.45).

19. Yüzyıl sonu ve 20. Yüzyılın sonlarına kadar neredeyse bir yüzyıl yaşamış olan Rus asıllı Fransız ressam Marc Chagall 7 Temmuz 1887'de, bugünkü Beyaz Rusya'nın Vitebsk kentinde doğmuştur. Burada balıkçılıkla uğraşan yoksul ve kalabalık bir aile içinde büyüyen sanatçı, oldukça karmaşık sayılabilecek bir yaşantı içinde bulunmuştur. Sanat eğitimi 1906'da Vitebsk'de Jehuda Pen ile başlamış ve 1907'de St. Petersburg'da Krallık Güzel Sanatları Geliştirme Derneği tarafından yönetilen okula gitmiştir. Burada öğretmeni Leon Bakst aracılığıyla Cezanne, Van Gogh ve Gauguin'in yapıtlarını tanımıştır. Bu yıllarda aralarında "ölüm" de bulunan ilk resimlerini yapmıştır (Moran, 1966, s.125). 1910'da Paris'e giden Chagall'ın burada yaptığı "Stüdyo" gibi ilk resimlerinde, renk açısından Van Gogh etkileri görülmektedir (Şevki, 2004, s.3). Paris'te bulunduğu yıllarda döneminin önde gelen ressam, yazar, şairleriyle tanışma fırsatı bulan sanatçı, hareketli bir sanat ortamı ile karşılaşmıştır. Apollinaire, André Breton, Blaise Cendrass gibi ünlü ozanlar ve Delaunay, Léger, Modigliani gibi ressamlardan etkilenerek yeni resim arayışlarına girmiştir. Özellikle 1911-1912 yılları arasında yapmış olduğu resimler bu etkileri gösterir. Apollinaire'nin önerisi üzerine Chagall'ın Mart 1914'te Berlin Stürm galerisinde büyük etki yaratan ilk kişisel sergisi, Richard'ın (1991, s.14) deyişiyle, bir bakıma Alman Ekspresyonizminin başlangıcı olmuştur. 1914'te Berlin yoluyla Vitebsk'e gitmiş, ancak Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması onun Paris'e dönmesini engellemiştir. Bu arada Rusya'da anılarının dağarcığını yenileyerek gerçekçi bir üslupla çalışmış; ama resim yüzeyini Kübist üslupla bölümlenmeyi de bırakmamıştır. İnançlı bir Yahudi olan sanatçı 1917 Ekim Devrimi öncesinde Yahudilere uygulanan kısıtlamalar ve oluşan kargaşa ortamından derin biçimde etkilenmiştir. Bu devrimden sonra Vitebsk eyaletine sanat komiseri olarak atanmış ve müdürlüğünü yaptığı bir sanat galerisi kurmuş olan Chagal, Malevich ile ayrılığa düştükten sonra 1920'de Rusya'dan ayrılarak yeniden Paris'e dönmüştür (Richard, 1991, s.46). Paris'te Kübist, Sürrealist ve Fovist ressamların etkisinde kalarak köyünü konu alan en önemli resimlerinden bazılarını yapmış ve burada kaldığı dönem boyunca kendi sanatının mihenk taşları olan özellikleri geliştirmiştir.

Sürekli değişen sosyal, kültürel, politik değerlerin ve sanat anlayışlarının ortaya çıktığı bu yüzyıllık süreç içerisinde, kendisini değişken bir sanat atmosferinin içinde bulan Chagall, ilginç yapıtlarıyla resim sanatının gelişimine katkılarda bulunmuştur. Resimlerini yağlıboya, suluboya ve guaj gibi farklı malzemeler kullanarak yapmıştır. 1985 yılında ölen Chagall, aynı zamanda

seramik, grafik, mozaik, vitray, duvar süslemeleri gibi sanatın diğer biçimlerine de uzanmıştır. Chagall, yaşadığı dönem içerisinde Louvre Müzesinde yapıtları sergilenen pek az sanatçıdan biridir.

1911-1912 Yıllarında Kübizm ve Fovizm Etkisi

Chagall, Picasso ve Braque'ın çözümsel düşünmeye bağlı tekniği ile özellikle 1911-12 yılları arasında resimlerinde kübizme doğru bir eğilim göstermiştir. Resimlerin arka planındaki mekan düzenlemeleri, analitik ve sentetik açıdan Kübizmin etkilerini taşır. Elbette onun kübizmi Picasso ve Braque'dan farklıdır. Ancak, bu kübist düzenlemenin arasında yer alan kimi bölümler, atmosferli renk işlemeyle ortaya koyulmuştur. Bundan sonraki çalışmalarında atmosferli bir yumuşama görülmesine karşın doğalcı derin mekan artık yoktur (Seckel, 1982, s.37). Adem ile Havva, Sakin Yaşam, Uzanmış Çıplak, Sığır Tüccarı, Nişanlıma, İnteriör II, İçen Asker, Ben ve Köy gibi resimler fovist renklerin ve geometrik düzenlemelerin ağır bastığı, tipik kübist resimlerdir. Tuval yüzeyinin düzenlenişi, renkler, figürlerin anlatımı, ışık gölge kullanımı gibi özellikler 1940'lı yıllara kadar Chagall'da etkisini sürdürmüştür (Ceyhun, 1990, s.49).

Kübizmin biçimi parçalara ayıran yöntemini, anlatım güçlendirmede değil, nesneyi çözümlenmede kullanan Delaunay'ın soyutlamayı amaçlayan renkleri ve eşzamanlılık ilkesi, çeşitli iç deneyimlerini ve anılarını karmaşık resimlerde bir araya getirmesinde Chagall'a yardımcı oldu. Delaunay'ın Chagall üzerindeki etkisi 1910-1914 arasındaki resimlerinden anlaşılabilir (Richard, 1991, s.29).

"Ben ve Köy" adlı resmi (1911) Delaunay'ın yuvarlak biçimlerinden oluşan resimlerindeki düzenlemeyi anımsatan, bir anılar demetidir. Bilinen ölçek ve yerleştirme kuralları burada yerini başka bir gerçeğe bırakmış gibidir; insanın gözünü ineğin gözüyle birleştiren noktalı çizgi, görünmeyeni de görünür kılabileceğimizi bize kanıtlar (Lynton, 1991, s.152). Yalın bir anlatımın söz konusu olduğu bu tablonun altında sanatçının güzel bir çiçek dalı tutan hali ve uzaklara giden yollar, insanın hayata ve gize uzanışını anlatır. Hayatın her an kırılabilir derecede hassas bağlantılarını yorumlayan sanatçı, aynı zamanda kaderi, şiddeti, kötülüğü, acıyı istemediğini vurgulamıştır. İçgüdüsel anlatımlarındaki hoş görünüm, üslup ve anlam ilişkisine açıklık ve canlılığın egemenliğini sunarlar (Bulut, 2003, s.108).

Yapıtlarındaki Görsel Unsurların Düzeni ve İmgesel Örgü

Marc Chagall'ın resimlerinin büyüleyici etkisi, iyi bir renk armonisi ve geliş-

İçen Asker,
1911-1912

Ben ve Köy,
1911, Modern Sanatlar Müzesi,
New York

miş resim tekniklerinin ötesinde, onun resimlerinin şiirsel yapısı ve izleyicinin hayal gücünü yoğun bir şekilde harekete geçiren imgelerden kaynaklanmaktadır. Bir Chagall resmine bakmak, karnavala dönüşmüş travmanın sıkışıklığını ve şu anın içine dolan anıların duygusal kargaşasını hissetmektir. Onun resimlerinde mecazlar ve nesnelere ressamın geçmişiyile kutsallaştırılmış, kültürel yer değişimi, coğrafi metamorfoz ve dönüşümleriyle zenginleştirilmiştir (Reines, 2005, s.1).

Yapıtlarına gizemli bir değer verirken her türlü yanılsamadan uzak, başlıca karakteristiklerini biraraya getirerek dışarıdan bakana göre ters gelebilecek eksiklikleri, fazlalıkları ve deformasyonu görmezlikten gelir. Deformasyona uğramış figürler, Chagall'ın kendi dünyasına yönelen kişiliklere dönüşür. Perspektifi bir kenara bırakarak görünür dünyaya ait parçaları belirgin özelliklerine göre yeniden düzenler. Figürlerin birbirine olan oranları, ne resmin bütünü içindeki konumlarını, ne de gerçek boyutlarını gösterir. Ressamın anlattığı öyküye ve karakterlere nasıl yaklaştığı, resmin belli bir alanında bulunan bir figürle, başka bir figür arasındaki ilişkisi ve resim düzeniyle yarattığı çelişki, bu resim dilini oluşturan öğelerdir. Onun resimlerinde, kompozisyonun çeşitli öğeleri veya olayların oluşmasında rol oynayan figürlerin etrafında yer alan nesnelere gizli bir bağ içindedirler ve onlara bakan bir kimsenin gerçekte gördüğü gibi algılanmaz. Bilinen bazı öğeleri, alışılmadık dışında kullanan Chagall, izleyicinin kolaylıkla kabullenemeyeceği göstergelerle yeni algılama biçimlerinin üretilmesini sağlar. Kompozisyon içindeki unsurların düzenlenişi Chagall'ın ozanca bir yanını da ortaya çıkarır. Tekniği gelişmiş, seçtiği konular ve anlatım yolları değişmiş olmakla birlikte, tüm çalışmalarında gökleri yaratıklarla dolu, hayvanları insanlarla yan yana olan kendine özgü bir şiirsel dünya görülür (Richard,1991, s.201). Paris'te Apollinaire, Blaise Cendrars gibi ünlü ozanlarla olan ilişkileri bu özelliğinin pekişmesinde etkili olmuştur. Resimlerdeki renklerin dağılımı, uyumu, zıtlığı, açık koyu değerleri, formların birbirine olan oranları ve ritim gibi elemanlar şiirsel dilin oluşumuna katkıda bulunurlar. Chagall, özellikle mavi ve kırmızı ağırlıklı kullandığı güçlü ve hareketli renklerle tuvalin hiçbir yerini boşa harcamaz.

Chagall'ın lirik ve imgesel olarak yorumladığı resimleri bilinçaltındaki kendi yaşantılarından yola çıkarak getirdiği kurgu anlayışı izleyicisini düşsel bir dünyaya götürür. Resim içerisindeki figürler, hem öyküyü tamamlamak hem de anlatımı güçlendirmek amacıyla yapılan alışılmadık yerleştirme düzeniyle örtüşerek görselliğini zenginleştirmişlerdir. Bu da, bakan bir öznenin, gerçeği büyüsel bir atmosferde yeniden yaratmasına neden olur. Düş gücünün mantığıyla yaşamı lirik ve masalsi bir dille canlandıran oldukça geniş bir imge ve ezgi çeşitliliği sunar. Gerçekliğin daha derin bir tabakasını ortaya çıkarabilmek için mitler ve efsaneler imgelem aracılığıyla anlatı süre-

cinde yer almalıdır yorumunu yapan Latin Amerika'lı yazar Alejo Carpentier (1878-1960) Chagall'ın bir tablosuna ilişkin, onun yaptığının gerçekliğin ögelerini düşsel bir atmosfere taşımak olduğunu söyler (Turgut, 2003, s.14-15). Sanatçı tarafından yaratılmış imgeler, kendisince çok iyi bilinen dünyasal gerçeklikten edinilmiş izlenimlerin sanatsal yaratım sürecinde birbirine bağlandığı ve yaşam benzeri olmaktan çıkarılarak yeni anlamlar yüklediği biçimlerdir. Sanat yapıtlarında gerçekliğin yansıtışı, gerçekliğin sanatsal bir imgede dönüşüme uğrayışıyla ortaya çıkmaktadır. Hiçbir zaman gerçek bir nesnenin basit bir kopyası olmayan sanatsal imge, gerçek dünyadaki somut bir nesnenin, bir olgunun, bir olayın dolaylımsız canlandırılış süreci sanatçı eliyle ortaya çıkar. Sanatsal bir betimleme, gerçeklikle ne kadar benzerlik gösterirse gösterebilir, doğanın basit bir kopyalanışı değildir. Sanatçı, bu sanatsal yaratım sürecinde canlandırdığı şey üzerinde birtakım değişiklikler yaparak onu başka şeylerle bütünleştirir (Kagan, 2005, s.1).

Resmin ifade etmek istediği anlamı, gerçeğin imgeler yoluyla dönüştürülmesi şeklinde algılanabilen Chagall'ın resimlerinde zengin bir imgeler sistemi kurulmuştur. Yaşama olan bağlılığını da hissettiren bu şiirsel imgelemin dinamikliği, sunulan görüntüler ve anlatım çokluğu hayal ile gerçeğin kaynaşmasına olanak sağlayarak izleyicisine görsel bir şölen sunar. Doğal öğeler üzerinde gizemli figürler, bitkiler, uçan melek figürleriyle yaşanmışlık duygusu imgesel görüntülerle birleşiyor. Düşsellikle dünyayı sergileyen resimler gerçekçi olmamasına rağmen, yaşamın içinden alınan bu fantastik öğeler, insanın kendi maddi dünyasıyla iç dünyası arasında bir kanal oluşturur.

Chagall bir görüşmede resimleri hakkında, "benim için bir resim, içinde öyküsel resimleme mantığının olmadığı, belli bir düzen içinde, insanlar, kuşlar, hayvanlar (inek, keçi vb.) ya da nesnelere temsilleriyle kaplanmış bir düzlemdir. Resmedilmiş kompozisyonun görsel etkililiği önce gelir. Her türlü ekstra yapısal faktör ikinci plandadır. Ben kendi içlerinde fantezi ya da sembolizm terimlerine karşıyım. Bizim iç dünyamızın tümü gerçekliktir ve belki görünen dünyadan çok daha fazlasıdır. Mantıksız görünen her şeyi, fantezi, peri masalı ya da hayal olarak isimlendirmek gerçekte doğayı anlamamayı kabul etmek demektir" (Reines, 2005, s1) demiştir.

Burada Chagall fantezi, masal ya da hayalin gerçek olmadığını buna karşılık asıl gerçek olanın içimizdeki dünya olduğunu vurgulayarak, resimlerinin doğrudan fantezi, masal ya da hayal olana indirgenmesinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmektedir.

Bu fantastik tiplmeler ve görüntüler gerçekliğin değişime uğramış yansımalarıdır. Bir sanatçının yaratıcı hayal gücü gerçek dünyadan ne denli uzaklaşmaya çalışırsa çalışsın, kendisini bu dünyaya bağlayan binlerce bağ-

*Pencereden Paris, 1973,
Guggenheim Müzesi,
New York*

dan hiçbir zaman sınırlamaz; çevresindeki dünyayla ilgili dolayimsız algılardan, yaşam deneyimlerinden edinmiş olduğu izlenimlerden, gözlemlerden, duyumlardan yararlanacağı malzeme olmaksızın "kendi başına" yaratamaz bir sanatçı (Kagan, 2005, s.2).

Jung'a (1995, s.13) göre, "Sanatın yaratım süreci, ilk örnek imgenin bilinçdışında eyleme geçmesi ve bu imgenin özenle işlenip, tamamlanmış bir çalışma olarak biçimlendirilmesiyle ortaya çıkmaktadır. Ona biçim veren sanatçı, onu varolan dile çevirmekle yaşamın en derin kaynaklarına uzanma olanağı kazandırmaktadır bizlere."

İşlediği temalar, doğayı gerçeğe en yakın bir şekilde temsil etmek yerine; o gerçeğe önceden kabul edilmiş bir anlam yükleyecek şekilde işlenmiştir. Çoğu zaman çekici ve yaşam dolu bir gerçekliğin öznel ve dolaysız kavranışının ifadesi olan eğretilemeye dayanır. Bu konuda André Breton, eğretilemenin modern resme başarıyla girişinin, yalnız onun yapıtlarında görüldüğünü (Lynton, 1991, s.152) ve Chagall'ın resimlerinde fazlasıyla mecazi bir parlaklık bulunduğunu (Passeron, 1990, s.100) söyler. Resimlerde yer alan figürlerin kompozisyon içindeki konumları tamamıyla eğretidir ve olması gereken durumlarına uygun olmasına çalışılmamıştır. Resim yüzeyi üzerinde sık sık yinelenen horoz, kedi, eşek, at, keçi gibi hayvan figürleri, kurguda metafor olarak çoğu zaman anlatımın merkezindedirler. Chagall tek bir imge ile duygusal yaşamın derinliğini yerçekimsiz bir gökyüzüne taşıyabilmektedir. Kocaman çiçek buketleri, hüznünlü palyaçolar, uçan sevgililer, Chagall'ın kullandığı diğer imgelerdir. Farklı sahneler içinde çoğu zaman havada asılı duran damdaki kemancı imgesi, sık sık karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca "Pencereden Paris" gibi resimlerinde Paris görünüşleri özellikle de Eyfel kulesi, kompozisyonlarının önemli unsurlarındandır. Fantastik bir kurgu içinde verilen bu tipler ve görüntüler kendi yaşam gerçekliğinin görselleşen yansımalarıdır.

*Beyaz Çarmıh,
1938*

Canlı renklerden oluşan neşeli kalabalığı konu alan resimlerinde bile gizli bir yalnızlık ve hüznü sezilebilir. Bu yalnızlık ve hüznü başka insanlardan uzak olmanın verdiği küskünlüğün ironik anlatımıdır. Bu çelişkinin nedeni, Chagall'ın Yahudi olması ve o zamanlar Yahudilerin dışlanmasıdır. Bilindiği gibi Beyaz Rusya, savaş yıllarında, Nazilerin katliam alanıydı. Chagall'ın; İsa'nın çarmıha gerilmesi ve Yahudilerin çektiği eziyetleri gösteren resimleri bunlar arasındadır. Chagall'ın İncil'e ilişkin çalışmalarında, İtalyan ressam Fra Angelico ile Rus ikonografisinin de etkileri vardır. Chagall, İsa'nın çarmıha gerilişinin sadece Hristiyanlar

*Kasabanın Üstünde,
1914-1918*

Doğum Günü, 1915

için değil, aynı zamanda Yahudiler için de önemli olduğuna, Yahudi toplumu için de acı çektiğine inanıyordu (Şevki, 2004, s.4). Ayrıca sanatçının Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın vahşetine tanık olması bu anlatımın oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Dini motiflerden garip figürlere değin her şeyi kendine özgü resmeden Chagall'ın şiirsel hayal gücüne, içgüdü ve bilinçaltına ve renklerin fantezisine dayanan sanatı, sürrealizme yakın olmasına rağmen aslında tam anlamıyla bu akıma bağlanamaz. Çünkü Chagall'ın sanatı kendi deyimiyle, bir ayağı ile bilinci, diğeriyle de bilinçsizliği betimlemektedir (Johnston,1984, s.26).

"Kentin Üzerindeki Aşıklar" (1913-1918) dan "Büyük Sirk" (1956)' e kadar olan tüm yapıtlarında, bu arada "Aşıklar" (1923), " Eyfel Kulesinin Evli Çifti" (1928 ve 1939) ve "Köpek ve Kurt Arasında" (1944) adlı resimlerinde hep mutluluk ve aşık konularını işlemiştir. Resimlerindeki dinsel ve popüler kaynakların dışında, devamlı olarak işlediği mutluluk teması olasılıkla sürrealistlerin Chagall konusundaki suskunluklarının nedenidir. Çünkü sürrealistler mutluluğu anlatmayı pek sevmezler (Passeron, 1990, s.139). Somut olanı sevmediğini her defasında dile getiren Marc Chagall, "Kasabanın Üstünde" (Over The Town, 1914-18) adlı tablosunda, eşi Bella ile birlikte, aşktan, tekrar doğduğu yerde olmak sevincinden dolayı Vitebsk göklerinde elele uçmaktadırlar (Şevki, 2004, s.1). Uçma imgesinin kullanıldığı lirik anlatımlı coşku, neşe ve olağanüstülüğün göze çarptığı bir resimdir. Onun resimleri aracılığıyla mutluluk arayışı, özel yaşamında içi doldurulamayan boşluklardan kaynaklanmaktadır.

Sonuç

Chagall herhangi bir ekol ya da resim tarzına bağlı kalmamıştır. Buna karşılık yapıtlarında neredeyse kendi yaşadığı döneminin tüm resim akımları ve üsluplarının izleri ve lirizmin de katılımından oluşan kendine özgü bir biçimde ortaya koyduğu bir üslup görülür. Ancak Onun üslubunun, bu akımlar ve etkilenmelerin bir özeti olduğunu da düşünmemek gerekir. Me-

kamı, uzamı renk tabakalarıyla belirtip, doğayı basitleştirerek fovizm, kübizm, sürrealizm gibi akımlardan etkilenerek ortak bir bireşime varmış ve kendi resimsel anlatım dilini yaratmıştır. Chagall'ın resimleri, Rus İkonografisi, geleneklerin çeşitliliği ve diğer ortaya çıkan stil ve mecazlarla flört eder. O, aynı zamanda yas tutan sürgünün özlemini ve acısını mizahi bir şekilde resmeder. Resimlerdeki mizahı, önemsiz ya da trajik olmayan bir şekilde ya da sadece Yahudilerin ilgisini çekeceğini düşünen izleyiciler, bu mizahı göremezler. Böyle bir izleyici için bir Chagall resmi, çarpıcı bir fantezi, yirminci yüzyılın macerası ve şiddetinden oluşan döküntülerin satıldığı bir ucuzluk pazarı gibidir (Reines, 2005, s.1).

Resme yerleştirilen her şey, resmin taşıdığı duygunun ve ürettiği anlamın doğru ve etkili bir şekilde algılanmasına katkıda bulunmaktadır. Paris'te dönemin önde gelen şair ve ressamlarıyla kurmuş olduğu ilişkiler Chagall'ın yapıtlarını önemli ölçüde etkilemiştir.

Chagall'ın çocuksu üslubu, alışık olduğumuz mantık ilkelerinin ve neden sonuç ilişkilerinin dışında, öznel iç dünyanın yansımalarıdır. Resimler, bildiğimiz dünyanın sınırlarının dışında, kimi zaman anlamsız görünecek kadar masalımsı, nesnenin doğasına uygunluğunun önemli olmadığı bir dünya olarak karşımıza çıkar. Passeron'un da (1990, s.29) dediği gibi, Chagall "Saf soyluluğu ve ağırbaşlı keyfiyle, havalarda uçan sevgililerin ve müzisyen eşeklerin yaşadığı olağanüstü bir ülkeye bizleri götürmektedir." Gerçek ve düşün birbiriyle içiçe olduğu bu düşünce dünyası, aynı zamanda büyüsel ilişkilerle örülür. Hayal ve gerçek arasındaki çizginin belirsizliği onun çocuksu üslubunun en tipik özelliklerinden biridir. Yapıtlarında mistisizme de yer veren Chagall, gerçek yaşamın ve düşselliğin alışılmamış bir biçimde kaynaştırılabildiği bir görsel dünya yaratmıştır.

Resimlerine bakarken onun geçmişte yaşamış olduğu olayları ve ilişki içinde olduğu nesnelere de değerlendirmek gerekiyor. Chagall resimlerinde kullandığı görüntülerin, imgelerin çoğunu gerçekte yaşamış olduğu yerlerden alır. Yapıtların kurgusal boyutunda köy, kent manzaraları, figürler, ayrıntılar ve gerçekliğin ele alınış biçimi resimsel atmosferin yaratımında önemli öğelerdir. Chagall'ın köy yaşamını simgeleyen kuşlu, inekli, eşekli, çiçekli resimleri, yaşadığı yerlerin özlemini dile getirir. Bu nedenle çoğu yapıtında çocukluktan kalan bu anıları, Onun çocuksu tarzı ve imgeleriyle hayatın yeniden kuruluşuna karşı duyduğu isteğini karşımıza çıkarır. Çocukluk izlenimlerini modern deneylere bulaştırıp bulandırmaktan kaçınmış, köy yaşamını ve köylüleri yansıtan resimleri, örneğin çaldığı aletle tek bir vücut olan çalgıcının resmi sahibi halk sanatının tat ve büyüünden bir şeyler korumayı başarmıştır (Gombrich,1980, s.469). Bunu kendine özgü şiirselliği ile yaparken, insanın iç ve dış dünyasıyla bir bağlantı kurmaya çalışır. Gerçekliği bütünüyle betimleyebilmek için, hayal gücü ve imgelem

yetiyle bu iki dünya arasındaki ilişkileri, hem içeriden hem dışarıdan bakarak resim yüzeyinde yeniden yaratır. Bu anlamda Chagall için doğrudan yansıtılmış bir doğa görünümü değil, duygulara göre seçilmiş parçaların bütünlüğü önemlidir. Burada dış gerçekliğin biçimleri yerini masalsı bir dünyaya bırakır. Böylece doğa, doğaüstüleştirilirken, imgeler aracılığıyla gerçek yaşam deneyimlerine yapılan göndermeler bir bütünlük içinde sunulur.

Kaynakça

- Bulut, Ümran. (2003). Avrupa Resminde Üslup ve Anlam İlişkisi, İstanbul.
- Ceyhan, Demirtaş. (1990). "Hanefi Yeter ve Marc Chagall" Sanat Çevresi, Sayı: 137, İstanbul, ss.48-55
- Gombrich, E.H. (1980). Sanatın Öyküsü, Çev. Bedrettin Cömert, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Johnston, Gordon. (1984). Resim Sanatı, Çev. Aynur Durukan, 2. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Jung, Carl Gustav. (1995). Ulysses ve Picasso üzerine denemeler. Çev. Mazhar Candan. İstanbul
- Kagan, M. (2005). "İngesel Modellendirme" http://www.halksahnesi.org/yazilar/kagan_ingesel_modellendirme/kagan_ingesel_modellendirme.htm (Erişim tarihi: 28.02.2005), ss. 1-8,
- Lynton, Norbert. (1991). Modern Sanatın Öyküsü, Çev. Cevat Çapan, Sadi Öziş, İstanbul: Remzi Kitabevi,
- Moran, Adli. (1966). Manet'den Picasso'ya 20 Çağdaş Ressam, İstanbul: Kitapçılık Ticaret Ltd. Yay.
- Passeron, René. (1990). Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi, Çev. Sezer Tansuğ, 2. basım, İstanbul: Remzi Kitabevi,
- Reines, Ariana. (2005). Marc Chagall (1887-1985) "A Carnivalized trauma" http://www.mayastendhalgallery.com/marcchagall_essay.html (erişim tarihi: 22.02.2005)
- Richard, Lionel. (1991). Ekspresyonizm Sanat Ansiklopedisi, Çev. Beral Madra, Sinem Gürsoy, İlhan Usmanbaş, 2. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Seckel, Curt. (1982). "Çağdaş Resimsel Mekanın Tipolojisi", Çev. Mehmet Ergüven, Sanat Çevresi, sayı: 44, İstanbul. ss.36-39.
- Sivri, Medine. (1999). "Yaşamın İzinde Bir Şair: Baudelaire" Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Eskişehir, Sayı:1-2, Cilt:9, ss.123-134.
- Şevki, Abdullah. (2004). "Özgün Mavinin Şair Ressamı: Marc Chagall" http://www.nevimsiz.com/yazi.asp?bolum_ad=edebiyat&yazi_id=2650 (Erişim tarihi: 19.11.2004)
- Turgut, Öktemgil Canan. (2003). Latife Tekin'in Yapıtlarında Büyüklü Gerçeklik, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Resimler: www.ocaiw.com/catalog/index.php?catalog=pitt&author=297 (erişim tarihi: 22.03.2005)